

Pons, L. J., (1973). Enkele aspecten van de bodemgesteldheid in verband met de plantengroei. *Natuurhist. Maandblad* 62 (11), p. 135-143.

Schaminée, J. & S. Hennekens (1982). Het beheer van krijthellinggraslanden in Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandblad* 71 (6/7), p. 113-121.

Scheffer, F. & P. Schachtschabel (1979). *Lehrbuch der Bodenkunde*. Stuttgart. p. 394.

Schenkeveld, B. & D. Verkaar (1984). On the ecology of short-lived forbs in chalk grasslands. Diss. Utrecht. 180 p.

Tooren, B. F. van, Keizer, P. J. & H. J. During (1984). De invloed van de moslaag op kieming en vestiging van hapaxanthen in een kalkgrasland. *Natuurhist. Maandblad* 73 (3), p. 52-56.

Westhoff, V. (1973). Vegetatie en bodem op de beekdalhellingen van het Krijtdistrict. *Natuurhist. Maandblad* 62, p. 124-132.

Westhoff, V. (1982). De klakgraslanden van Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandblad* 71 (2), p. 23-25.

Westhoff, V. et al. (1973). Wilde Planten, flora en vegetatie in onze natuurgebieden, Deel 3. Amsterdam. 395 p.

Willems, J. H. (1980). Limestone grasslands in North-West Europe. Diss. Utrecht.

Willems, J. H. (1983). Het belang van het voortbestaan van de Zuidlimburgse kalkgraslanden. *Publ. Natuurhist. Gen. Limburg* 33 (1-2) p. 9-13.

Summary

Soil and vegetation of the Wylré-fields (South-Limburg): the development of chalk grassland on derelict arable land.

Since 1980, phytosociological and pedological investigations have been done on some recently abandoned fields situated within the woodland of Wylré. A detailed analysis of the successional status of these fields and a comparison with the chalk grasslands within the region has been carried out. It has been demonstrated that derelict arable fields on chalk soils are able to develop, within a few decennia, into a rich seminatural community with a high species diversity. Evaluation of this succession from the viewpoint of nature conservation shows that, if a further development into a ripe chalk grassland (*Mesobromion*) is considered to be desirable, it will be necessary to diminish the accumulation of litter; partial clearance of scrub is a prerequisite. For the future, the present mowing regime or, preferably, extensive grazing by sheep might be considered adequate measures.

Drs. J. Schaminée
Weurtseweg 143
Nijmegen

Drs. S. Hennekens
Graadt van Roggenstraat 30
Nijmegen

V. Westhoff

Eredoctoraat voor

J. Landwehr

Woensdag 9 januari 1985 was voor de Nederlandse veldbiologen, meer in het bijzonder voor de kenners en liefhebbers van wilde planten, een gedenkwaardige datum. Op die dag heeft de Universiteit van Amsterdam het doctoraat honoris causa in de wiskunde en natuurwetenschappen verleend aan de heer J. Landwehr, bij zijn vrienden bekend als Koos, vroeger wonende te Amstelveen, nu in Le Montat bij Cahors in het departement Lot (Frankrijk). Dezelfde universiteit verleende dat eredoctoraat in 1922 aan Jac. P. Thijsse. Landwehr heeft deze hoge onderscheiding, de hoogste die een universiteit kan toekennen, ten volle verdiend, en de redactie van 'De Levende Natuur' wenst hem daarmee van harte geluk.

De creativiteit van Landwehr

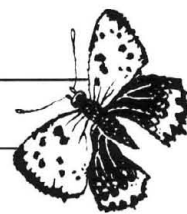
Landwehr is een benijdenswaardig veelzijdig begaafd mens. Hij is op drie gebieden creatief: als kweker, als beeldend kunstenaar en als schrijver. Het meest oorspronkelijk is zijn scheppende bezigheid in het eerste opzicht, dat ook gedurende tientallen jaren zijn beroep heeft uitgemaakt.

Jacobus Landwehr, geboren op 3 augustus 1911 te Kampen, begon zijn loopbaan als tuinman bij de gemeentelijke beplantingen van Amstelveen en bracht het tenslotte tot hoofd van de afdeling Plantsoenen van die gemeente. In de dertiger jaren begon hij daar het denkbeeld in praktijk te brengen, een plantsoen nu eens niet in te richten en op te vullen met kweekproducten, maar uitsluitend gebruik te maken van onze inheemse flora. Dit heeft in de loop der jaren geleid tot het ontstaan van de thans tot over onze grenzen befaamde

reeks Heemparken in Amstelveen. Landwehr sloot zodoende aan bij het pleidooi van Jac. P. Thijsse voor hetgeen Thijsse 'leertuinen' of 'instructieve plantsoenen' noemde en waarvan Thijsse's Hof te Bloemendaal het eerste voorbeeld is geweest. Van de Amstelveense heemtuinten is het Jac. P. Thijsse-park wel het meest bekende.

Slechts ingewijden weten, hoeveel kennis van de oecologie en levenswijze van onze wilde planten daarvoor nodig is geweest, en ook, dat daarmee nog lang niet alles is gezegd. Landwehr zelf schreef daarover in 1974: 'Theoretische kennis is niet toereikend. Warme belangstelling is onmisbaar en ervaring doet de rest'.

Behalve met levend materiaal is Landwehr echter ook creatief in woord en beeld. Dat begon al vroeg met zijn handleiding voor tuinarchitecten en tuinbouwscholen, 'Het tekenen van bomen en heesters', zijn bijdragen over het gebruik van wilde planten in de tuinarchitectuur, verschenen in 'de Tuinbouw-gids', en zijn gids 'Heemparkwandelingen in Amstelveen'. Van grote waarde is zijn 'Geschiktheidslijst van wilde planten voor heemparken, bloemenweiden en bermen', oorspronkelijk uitgegeven door de Dienst der Plantsoenen van Amstelveen en later opgenomen in zijn in 1974 verschenen, samen met C. Sipkes geschreven boek 'Wildeplantentuinen'. Inmiddels was Landwehr reeds lange tijd bezig met zijn dierbaarste hobby, die hem ook zijn grote en tenslotte internationale bekendheid heeft bezorgd: het kundig, liefdevol en nauwkeurig uitbeelden van wilde planten in pentekeningen en aquarellen, later gepaard aan het schrijven van een

Tijdens de 353-ste Dies Natalis van de Universiteit van Amsterdam ontving J. Landwehr het eredoctoraat wiskunde en natuurwetenschappen.

deskundige begeleidende tekst. Het eerste resultaat daarvan, de 'Atlas van de Nederlandse Bladmossen', de vrucht van dertig jaar werk, verscheen in 1966 als uitgave van de K.N.N.V. en werd herdrukt in 1978. Tot Landwehrs grote voldoening en als bewijs van zijn onvermoeide werklust verscheen een geheel vernieuwde en uitgebreide uitgave van dit werk, de 'Nieuwe Atlas Nederlandse Bladmossen', in 1985, aan de vooravond van zijn erepromotie!

Maar daarbij bleef het niet. In 1976 zag de 'Atlas van de Nederlandse Grassen' het licht, in 1980 de 'Atlas van de Nederlandse Levermossen'. De kroon op dit levenswerk was evenwel het fraaie tweedelige standaardwerk 'Wilde orchideeën van Europa', in 1977 in kleuren-druk uitgegeven door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. De grote waardering voor dit boek heeft er toe geleid, dat er in 1982 een Franstalige editie van kon verschijnen: 'Les orchidées sauvages de France et d'Europe', ed. Piantanida, Lausanne. Een Duitsstalige en een Engelstalige uitgave zijn in voorbereiding.

Voor dit boek heeft Landwehr met een nooit aflatende volharding gedurende vele jaren iedere vakantie besteed aan reizen door geheel Europa en in Turkije, waarop hij alle soorten, ondersoorten, variëteiten en vormen van orchideeën — in totaal meer dan 250 — wist op te spo-

ren en met kleurendia's en aantekeningen vast te leggen. Thuis werkte hij dan dit alles uit tot minutieus nauwkeurige en prachtige aquarellen. In de publicatie van dit werk treft echter evenzeer de wetenschappelijke nauwkeurigheid van de tekst, waarin tal van nieuwe gegevens over standplaats en verspreiding zijn opgenomen. Van elke soort wordt tevens een verspreidingskaartje gegeven. Een van de meest boeiende aspecten van dit boek, en karakteristiek voor de persoonlijkheid van Landwehr, is, dat het tevens doorspekt is met sierlijke, vaak zeer poëtische afbeeldingen van details, schetsen van bomen en struiken en pentekeningen van de landschappen waarin hij werkte. Hiermee bedoelde de auteur niet alleen een impressie van de groeiplaats te geven, maar ook de lezer er steeds van te doordringen, dat voor de ware minnaar van de natuur aandacht voor het detail én voor al hetgeen ons omringt steeds samengaan.

Heimans en Thijssseprijs

Op 8 april 1972 werd aan Jacobus Landwehr te Amsterdam de Heimans en Thijssseprijs verleend: een onderscheiding bestemd voor diegenen die, zonder een academische studie in de biologie, de aardwetenschappen of de landbouwwetenschappen gevolgd en voltooid te hebben, zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt door publicistische

en educatieve activiteit in de geest van Heimans en Thijssse. Deze in 1957 voor het eerst uitgereikte prijs is tot dusver aan 28 personen toegekend.

Eredactor en meer dan dat

De kroon op dit levenswerk is thans het eredoctoraat van de Universiteit van Amsterdam. Eredocoraten worden om verschillende redenen verleend, veelal aan geleerden die reeds elders gepromoveerd zijn, of aan vorstelijke personen en staatslieden. 'Echte' eredoctoraten, in de zin waarin zij eigenlijk bedoeld zijn, komen daarentegen toe aan personen, die niet in de gelegenheid geweest zijn een desbetreffende universitaire studie te volgen, maar die niettemin in het wetenschappelijk en maatschappelijk leven van hun tijd, zowel nationaal als internationaal, een plaats bekleden, die overigens is voorbehouden aan personen met een academische opleiding afgesloten door een promotie. Het behoeft geen betoog, dat dit een buitengewone prestatie en verdienste is.

Landwehr is echter nog meer dan een geleerde die het op eigen kracht zo ver gebracht heeft. Hij is daarenboven én een kunstenaar, én een tuinier zoals er maar weinigen zijn; maar bovenal is hij een natuurvriend in de geest van Heimans en Thijssse, met open oog en hart voor de oneindige rijkdom en verscheidenheid van het plantenleven, van de schaal van het microscoop tot die van het landschap.

Prof. Dr. V. Westhoff
Postbus 64
6560 AB Groesbeek